

POSTANOWIENIE

Dnia 15 maja 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania S. K.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw
Publicznych w dniu 15 maja 2014 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującego się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 19 września 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w (...) wyrokiem z dnia 19 września 2013 r. oddalił apelację wniesioną przez ubezpieczonego S. K. od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 9 kwietnia 2013 r. oddalającego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – Oddziału w R. z dnia 10 czerwca 2011 r., którą organ rentowy odmówił przyznania ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na dalszy okres z powodu niestwierdzenia u niego niezdolności do pracy.

Ubezpieczony S. K. wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 19 września 2013 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając mu naruszenie art. 12 ust. 3 i art. 13 ust. 1 pkt 2, a także art. 57 ust. 1 i 101 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący powołał się na potrzebą rozstrzygnięcia istotnych zagadnień prawnych, polegających na ustaleniu:

(-) czy przesłanki określone w przepisie art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS są równoważne, tj. czy przy ustaleniu niezdolności do pracy istnieje potrzeba wystąpienia ich wszystkich łącznie, czy też istnienie jednej z przesłanek bez istnienia innych jest wystarczające do uznania niezdolności do pracy?; zdaniem skarżącego, to zagadnienie musi być wyjaśnione, albowiem „może zdarzyć się tak, że przy przyjęciu, że ubiegający się o ustalenie niezdolności do pracy nie cierpi na schorzenia, które go obiektywnie wyłączają z możliwości wykonywania pracy, jednakże mając na uwadze jego wiek, wykształcenie, stan zdrowia, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy, jego rzeczywiste zatrudnienie, mając na uwadze aktualne potrzeby rynku pracy, jest niemożliwe”;

(-) czy błąd organu rentowego powodujący przyznanie ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pomimo niespełnienia wymagań ustawowych, który spowodował pogorszenie się możliwości podjęcia pracy, przekwalifikowania się z uwagi na wiek, wykształcenie, należy uwzględnić przy ocenie spełnienia przesłanek warunkujących powstanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania

skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

W przypadku powoływania się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, w uzasadnieniu wniosku (sporządzonym odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) winno z kolei zostać sformułowane zagadnienie prawne oraz przedstawione argumenty prawne, które wykażą możliwość różnorodnej oceny zawartego w nim problemu. Zgodnie ze stanowiskiem jednolicie wyrażanym w judykaturze skarżący ma w tym zakresie obowiązek wywiedzenia i uzasadnienia występującego w sprawie problemu prawnego w sposób zbliżony do tego, jaki jest przyjęty przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (por. między innymi postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Oznacza to w praktyce, iż zagadnienie prawne musi odpowiadać określonym wymaganiom, a mianowicie: 1) być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1996 r., II UR 5/96, OSNP 1997 nr 3, poz. 39 i postanowienie z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571), 2) być przedstawione w sposób ogólny i abstrakcyjny tak, by umożliwić Sądowi Najwyższemu udzielenie uniwersalnej odpowiedzi, nie sprowadzającej się do samej subsumcji i rozstrzygnięcia konkretnego sporu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 października 2002 r., III CZP 66/02, LEX nr 57240; z dnia 22 października 2002 r., III CZP 64/02 LEX nr 77033 i z dnia 5 grudnia 2008 r., III CZP 119/08, LEX nr 478179), 3) pozostawać w związku z rozpoznawaną sprawą i 4) dotyczyć zagadnienia budzącego rzeczywiście istotne (a zatem poważne) wątpliwości. Istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się zaś w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o

występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468).

Przedstawione przez skarżącego kwestie nie stanowią zagadnień prawnych w przedstawionym wyżej rozumieniu.

Odnosząc się do pierwszego ze sformułowanych przez skarżącego pytań, „czy przesłanki określone w przepisie art. 13 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS są równoważne, tj. czy przy ustaleniu niezdolności do pracy istnieje potrzeba wystąpienia ich wszystkie łącznie?”, Sąd Najwyższy przypomina, że renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który - jak stanowi art. 57 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - jest niezdolny do pracy. Definicja niezdolności do pracy, zawarta w art. 12 tej ustawy, wskazuje z kolei, że decydującą dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu przy braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Wynika stąd, że biologiczny stan kalectwa lub choroba, niepowodujące naruszenia sprawności organizmu w stopniu mającym wpływ na zdolność do pracy dotychczas wykonywanej lub innej mieszczącej się w ramach posiadanych lub możliwych do uzyskania kwalifikacji zawodowych, przesądza o niemożności ustalenia niezdolności do pracy, a w konsekwencji o braku prawa do świadczenia rentowego. Prawa tego nie można wywodzić z przewidzianych w art. 13 ustawy przesłanek, takich jak stopień naruszenia sprawności organizmu oraz możliwość przywrócenia niezbędnej sprawności w drodze leczenia i rehabilitacji, możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość przekwalifikowania zawodowego, przy wzięciu pod uwagę rodzaju i charakteru dotychczas wykonywanej pracy, poziomu wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych, gdyż te są odnoszone tylko do ustalania stopnia lub trwałości niezdolności do pracy. Są bez znaczenia, jeżeli aspekt biologiczny (medyczny) wskazuje na zachowanie zdolności do pracy.

Obiektywna możliwość podjęcia dotychczasowego lub innego zatrudnienia, zgodnie z poziomem kwalifikacji, wykształcenia, wieku i predyspozycji psychofizycznych może być brana pod uwagę tylko wówczas, gdy pobierający rentę jest nadal niezdolny do pracy z medycznego punktu widzenia, gdyż te aspekty muszą występować łącznie. Ustawodawca dał temu wyraz w powiązaniu prawa do renty z rzeczywistą utratą zdolności do pracy lub znacznym jej ograniczeniem, przy uwzględnieniu możliwości i sprawności niezbędnych do dalszego zaangażowania w procesie pracy. O niezdolności do pracy nie decyduje więc niemożność podjęcia innej pracy warunkowana wiekiem, poziomem wykształcenia i predyspozycjami psychofizycznymi, lecz koniunkcja niezdolności do pracy z niezdolnością do przekwalifikowania się do innego zawodu.

Odmienny pogląd prowadziłby do pomijania treści art. 12 ustawy o emeryturach i rentach, który Sąd Najwyższy wykląda, wyjaśniając, że częściowa utrata zdolności do pracy zarobkowej nie jest równoznaczna z niemożliwością wykonywania dotychczasowego zatrudnienia, ale została ograniczona do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji, oraz że dopiero konieczność zmiany zawodu i brak rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu stanowi podstawę do przyznania renty inwalidzkiej z tytułu częściowej niezdolności do pracy.

W skardze kasacyjnej skarżący zdaje się wychodzić z założenia, jakoby częściową niezdolność do pracy powinno się łączyć wyłącznie z niezdolnością do wykonywania dotychczasowego zatrudnienia. Na gruncie art. 12 ust. 1 i art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z 17 grudnia 1998 r. taka hipoteza jest bezpodstawna. W kontekście art. 12 ustawy z 17 grudnia 1998 r. nie budzi wątpliwości, że możliwość (rokowanie) przekwalifikowania powoduje brak jednej z koniecznych przesłanek niezdolności do pracy jako elementu prawa do renty (por. art. 57 ust. 1 pkt 1 tej ustawy). Utrata zdolności do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji według art. 12 ust. 3, musi pozostawać w relacji do sytuacji braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Z kolei dla tego stanu rzeczy istotna jest legalna wskazówka interpretacyjna wynikająca z przepisów art. 13, w tym w szczególności z jego ust. 1 pkt 2, według którego uwzględnia się „możliwość wykonywania dotychczasowej pracy lub podjęcia innej pracy oraz celowość

przekwalifikowania zawodowego biorąc pod uwagę rodzaj i charakter dotychczasowej pracy, poziom wykształcenia, wiek i predyspozycje psychofizyczne”.

Jako drugie zagadnienie prawne skarżący powołał „błąd organu rentowego powodujący przyznanie ubezpieczonemu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy, pomimo nie spełnienia wymagań ustawowych”. Z całą pewnością tak ujęty problem nie jest jednak zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., mającym charakter ogólny i abstrakcyjny, a nadto nie mieści się w ustaleniach faktycznych przedmiotowej sprawy, w których nie ma mowy o błędzie organu rentowego. Należy bowiem przypomnieć, że stanowisko Sądu ograniczało się do oceny stanu zdrowia ubezpieczonego na dzień wydania zaskarżonej decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 10 czerwca 2011 r. i nie odnosiło się do okresu wcześniejszego, w którym spełnienie przez niego wszystkich przesłanek prawa do renty nie było kwestionowane.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy uznał, iż ubezpieczony nie wykazał potrzeby rozpoznania jego skargi kasacyjnej. Dlatego, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., orzekł, jak w sentencji.